

קול קורא לקבוצת מחקר:

עיר בראי תשתיותיה

שיקום, בנייה וניהול תשתיות עירוניות חיוניות בירושלים במאה ה-20 מבט היסטורי ועכשווי

קבוצת המחקר בחסות המכון לחקר ארץ ישראל ויישובה ביד יצחק בן-צבי תעסוק בסקירה ובניתוח של המאמצים לשיקום, בנייה וניהול של כמה תשתיות עירוניות בירושלים במספר נקודות זמן משמעותיות מבחינה פוליטית וגיאוגרפית. חברי הקבוצה יחקרו את תשתיות המים והניקוז, החשמל והתחבורה בעיר לאחר מלחמת העולם הראשונה, סביב מלחמת 1948 ותקופת הקו העירוני (בשני צידי העיר החצויה), לאחר מלחמת 1967, ועל רקע תהליך השלום הישראלי-פלסטיני בשלהי המאה ה-20. נרצה לעמוד על המשמעויות הפוליטיות, הכלכליות, החברתיות והסמליות-תרבותיות של התשתיות השונות ושל המהלכים לשיקום, ייסודן, ניהולן המשותף או חלוקתן, הן ברמה התיאורטית והן בהקשר הספציפי של ירושלים. התוצר הסופי של עבודת החוקרים יהיה יום עיון וכן פרסום במסגרת כתבי העת של יד בן-צבי – 'עת-מול' או 'קתדרה' (על פי הנהלים הקבועים).

תשתיות עירוניות – החל בתוכניות אב ותוכניות מתאר כלל-עירוניות או שכונתיות, עבור ברשתות מים וחשמל וכלה במרכיבים תחבורתיים נייחים וניידים – הן 'עורקי החיים' של האורגניזם האורבני. איכותן, היקפן, קצב פיתוחן ותחזוקתן הם כמה מן הגורמים החשובים בקביעת יכולתה של עיר נתונה לתפקד, להתפתח ולהבטיח איכות חיים לתושביה. בד בבד, אופן פיתוחן, תחזוקתן ופריסתן של תשתיות הוא שיקוף של יחסי הכוחות בין השלטון המרכזי לשלטון העירוני, בין השלטון העירוני לתושבי העיר ובין קבוצות תושבים בעיר עצמה. מבחינה זו, תשתיות הן הרבה מעבר למרכיב טכני במציאות העירונית. הן כלי חשוב להבנת המציאות הפוליטית, הגיאופוליטית והחברתית-כלכלית במרחב עירוני נתון. הדבר נכון לגבי כל עיר בעולם, ובוודאי שנכון בעיר כמו ירושלים – עיר שמתחילת המאה ה-20 חוותה תהפוכות גיאופוליטיות קיצוניות, מצויה במעמד מדיני מורכב ושנוי במחלוקת ומהווה בית לאוכלוסייה גדולה ומגוונת מבחינה לאומית, דתית וחברתית.

המפגשים יוקדשו לדיון בספרות מחקר רלוונטית ובמחקרים של המשתתפים, במטרה להציג תוצרים מחקריים ראשוניים במהלך קיץ 2025.

הקבוצה, בהובלת פרופ' קובי כהן-הטב וד"ר אלדד ברין, תתכנס שלוש פעמים במהלך סמסטר ב' בשנה"ל תשפ"ה ועוד שלוש פעמים במהלך סמסטר א' בשנה"ל תשפ"ו. ככל הניתן, הפגישות תהיינה פיזיות (לא בזום) ותיערכנה ביד יצחק בן-צבי בירושלים, בימי חמישי בין השעות 17.00-18.30.

להשתתפות, אנא שלחו מסמך "וורד" (עד 500 מילים) המתאר את הקשר שלכם לנושא ואת החומר המחקרי שתמצאו להציג בסדנה, בנוסף לתקציר ביוגרפי (עד 200 מילים), אל ד"ר אלדד ברין - eldadbrin@gmail.com

